

Banka ve Finans Kesiminde Transfer Fiyatlandırması

BFS - 2008/02
İstanbul, 07.02.2008

Kurumlar Vergisi Kanunu'nda "transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı"na ilişkin düzenlemeler 1 Ocak 2007 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiştir. Bu duyurumuzda, transfer fiyatlandırması konusunda banka ve finans kesiminde, özellikle banka ile bankanın finansal iştirakleri arasında dikkat edilmesi gereken hususları bilgilerinize sunmak istiyoruz.

Transfer fiyatlandırması esasen eski mevzuatta "örtülü kazanç dağıtımı" kavramı dahilinde yer almıştır. Yeni kanun ile bu konuda;

- Tanımların getirilmesi,
- Daha belirgin kuralların oluşturulması,
- Vergisel risklerin daha somut ortaya konulması ve
- İspat yükü ve sorumluluğunun mükelleflere verilmesi

suretiyle "transfer fiyatlandırması", şirketler ile vergi idaresi açısından yeni kurallar ve uygulamalar bütünlüğü olarak yapılandırılmıştır.

Örtülü kazanç müessesesi adı altında eskiden de var olan transfer fiyatlandırması hususu, bugüne kadar vergi idaresi tarafından fazla önemsenmemiş (özellikle, ikisi de karlı şirketler arasındaki işlemlerde), bu konuda yazılan sınırlı sayıdaki vergi inceleme raporları da vergi yargısında, "belirsizlikler" ve "iki tarafın da karlı yani matrahlı olması" sebepleriyle mükellefler lehine sonuçlanmıştır.

Ancak, transfer fiyatlandırmasına ilişkin belirli tanımlamaların ve yöntemlerin yeni bir madde ile somut olarak düzenlenmiş olması nedeniyle bundan böyle Vergi idaresi'nin bu konunun üzerinde eskiye oranla daha fazla yoğunlaşacağı tahmin edilmektedir.

Bu çerçevede finans kesiminde, özellikle bankalar ile iştirakleri arasındaki ilişkiler önem arz edecektir. Bankaların genellikle kontrol ettiği iştirakleri arasında "aracı kurumlar", "portföy yönetim şirketleri", "yatırım ortaklıkları", "leasing şirketleri", "factoring şirketleri", "sigorta şirketleri", "emeklilik şirketleri" v.b. finansal şirketler bulunmaktadır.

Konumuza, bankanın iştiraki konumundaki "**aracı kurumlar**"ın işlemleri ile başlayacak olursak, aşağıdaki hususlar önem arz etmektedir:

- **Alınan Çeşitli Komisyonlar:** Komisyon cinsine göre sıfırdan başlayarak çeşitli komisyon tarifelerinde çalışılmaktadır. Ancak piyasada komisyon serbestisi vardır. Bu nedenle bankanın gerek mensubu olduğu grup şirketlerine ve bunların gerçek kişi ortaklarına, gerekse 3. kişi müşterilerine aynı skalada komisyonlar uygulanmaktadır.

- **Kurumsal Finansman Danışmanlıkları:** Banka ve mensubu olduğu grup şirketlerine yapılan şirket değerlemeleri, satın almalarındaki, birleşmelerdeki bazı danışmanlık faturalarının fiyatlanması önem arz etmektedir.
- **Bankaya Ödenen Acentelik Komisyon Paylaşımı:** Aracı kurumun acentesi olan bankanın müşterilerine ait olan hisse senedi alım-satım komisyonlarının belirli bir oranı ilgili banka şubesine verilmektedir. Piyasada banka kökenli aracı kurumlarda bu paylaşımında çeşitli oranlar vardır. Bunun bir tarifesi ve teamülü yoktur.
- **Bankaya Ödenen Hesap Bakım Ücreti:** Yılda bir alınan hesap bakım ücretlerinin belirli bir oranı genellikle bankalara verilmektedir. Piyasada banka kökenli aracı kurumlarda bu paylaşımında çeşitli oranlar vardır. Bunun bir tarifesi ve teamülü yoktur.
- **Halka Arz Aracılık Komisyonları:** Halka arzlarda, aracı kurumun acentesi olan bankanın şubeleri vasıtasıyla gerçekleşen halka arz taleplerinin aracılık komisyonları, ya olduğu gibi bu şubelere bırakılmakta veya paylaşılmaktadır. Bu konuda da piyasada bir tarife ve yeknesak uygulama yoktur.
- **Aracı Kurumun Acentesi Olan Bankadan Kiralanan Şube Hizmet Mahalleri:** Aracı kurumun acentesi olan bankadan alınan bilgisayar, donanım, bakım hizmetleri konularında yapılan ödemelerin rayiç bedelinin ne olması gerektiği konusu da önem arz etmektedir.

Yine bankanın iştiraki konumundaki “**portföy yönetim şirketleri**”nin aşağıdaki işlemleri bu kapsamdadır.

Bu şirketler, esasen bankanın kurucusu olduğu yatırım fonlarının ve yatırım ortaklıklarının portföy yönetimini gerçekleştirmektedir. Bunun yanı sıra kişisel ve kurumsal müşterilere de portföy yönetim hizmeti vermektedir. Bu çerçevede de özellikle bankanın “private banking” bölümü ile birlikte çalışmaktadır.

- **Yatırım fonları portföy yönetim ücretleri:** Bankanın kurucusu olduğu yatırım fonlarının portföy yönetiminin gerçekleştirilmesi karşılığında yatırım fon ve ortaklıklarından ücret alınmakta ve bu ücret banka ile paylaşılmaktadır. Portföy yönetim şirketleri burada portföyü yönetmekte ve sonuç olarak portföyün getirisini belirlemektedir. Bankalar ise yatırım fonlarının kurucusu, hukuken yönetiminden sorumlu olup, ayrıca sistem alt yapısını kuran ve şubeleri aracılığıyla yatırım fonunun katılma belgelerini müşterilerine pazarlayan ve satan konumundadır. Alınan ücretin paylaşımında bu faktörlerin dikkate alınması gerekir. Piyasada bu paylaşımında çeşitli oranlar vardır.
- **Yatırım ortaklıkları portföy yönetim ücretleri:** Bankanın kurucusu olduğu yatırım ortaklıklarının portföy yönetiminin gerçekleştirilmesi karşılığında ücret alınmakta ve bu ücret banka ile paylaşılmaktadır. Ayrıca, al-sat işlemleri bankanın iştiraki aracı kurumca gerçekleştirilmektedir. Portföy yönetim şirketleri burada portföyü yönetmekte ve sonuç olarak portföyün getirisini belirlemektedir. Bankalar ise ortaklıklarının kurucusu, hukuken yönetiminden sorumlu konumundadır. Yatırım

fonlarının A.Ş. versiyonu olan yatırım ortaklıkları portföyünün yönetimi için alınan ücretin paylaşımında da bu faktörlerin dikkate alınması gerekir.

- **Kurumsal ve bireysel portföy yönetim ücretleri:** Burada da genellikle bankanın “private banking” bölümü ile birlikte çalışmaktadır. Müşteriyi bulan, şube hizmeti veren “private banking” bölümüdür. Portföy yönetim şirketleri ise müşterinin hedef ve talepleri doğrultusunda, müşterinin portföyünü yönetmektedir. Dolayısıyla alınan ücretin paylaşımında da bu faktörlerin dikkate alınması gerekir.

Bu duyurumuzda bankaların kontrolündeki iştirakleri olan “**aracı kurumlar**”, “**portföy yönetim şirketleri**” ve bunlarla ilişkili “**yatırım fonlarının ve yatırım ortaklıkları**”nın işlemlerine değinilmiştir. Yukarıdaki işlemler ile buna benzeyen işlemlerin banka ile iştiraki olan bu şirketler arasında uygulanan fiyatların ve paylaşımların, transfer fiyatlandırması mevzuatının öngördüğü yöntemler/kıstaslar ile ve bir sözleşmeye istinaden yapılması gerekmektedir.

Transfer fiyatlandırmasına ilişkin olarak banka ve finans şirketlerini esas alan duyurularımız diğer ilişkili kişilerle de devam edecektir.

Bu arada, Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında 1 seri no.lu Genel Tebliğ'e göre, kurumlar vergisi beyannamesi ekinde “Transfer Fiyatlandırması, Kontrol Edilen Yabancı Kurum ve Örtülü Sermayeye İlişkin Form”un verilmesi gerekmektedir. Bu form 2007 yılı kurumlar vergisi beyannamesi ile birlikte verilmeye başlanacaktır (2007 yılına ilişkin kurumlar vergisi beyannamesi 25 Nisan 2008 tarihine kadar verilecektir).

Formda ilişkili kişilerle yapılan işlem türleri bazında alım ve satım tutarları talep edilmektedir. Bankaların işlemlerinin çeşitliliği ve hacmi dikkate alındığında tüm ilişkili kişiler bazında bu bilgilerin hazırlanması kapsamlı çalışmaları gerekmektedir. Bu çalışmaların bankaların mevcut sistemleri ile kurumlar vergisi beyannamesinin verilme tarihine kadar hazırlanması gerek operasyonel gerekse sistemsel anlamda bankaları oldukça zorlayacaktır.

Tebliğ'in 18.11.2007 tarihinde yayımlanmış olmasına rağmen uygulamanın 01.01.2007 tarihinden itibaren geçerli tutulmasının uygun olmadığı görüşündeyiz. Şöyle ki; Tebliğ ile getirilen raporlama esaslarına uyum için bankalara yeterli süre tanınmamıştır. Bankaların altyapıları bu bilgilerin sistemsel olarak alınabilmesine uygun değildir. Tebliğ'in çıktığı tarihten geriye dönük olarak da bu bilgiler ancak manuel olarak hazırlanabilecektir. Bu da bankalara büyük bir operasyonel yük yaratacaktır.

Ayrıca, Tebliğ'de **ilişkili kişi** kavramı oldukça geniş tutulmuştur. Tebliğ'deki açıklamalara göre borsada işlem gören bir şirketin hisselerini elinde bulunduran yatırımcılar, çalıştığı şirketten mal alan bir personel veya şirketin dolaylı olarak ilişkide bulunduğu bir şirketin muhasebe müdürü bile ilişkili kişi durumundadır. Bu kadar geniş bir yelpazeyi barındıran ve ucunun nereye ulaşacağıının kesin olarak belirlenmesi mümkün olmayan bu “ilişkili kişi” tanımının sınırlandırılması gerektiğini düşünmekteyiz.

Bu konularda Vergi İdaresi tarafından kolaylıklar getirilmesi muhtemeldir. Bu gelişmeleri de sizlere aktaracağız.